

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN IAȘI
FACULTATEA DE LITERE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE STUDII FILOLOGICE

**Construcția și deconstrucția imaginarului în romanele lui Vintilă
Horia și Michel Houellebecq. Spre un model transdisciplinar**

- rezumatul tezei de doctorat -

Conducător de doctorat:

Prof. univ. dr. Dram Constantin

Doctorandă:

David G. Marinela

Anunț

La data de 19 septembrie 2022, ora 10.00, în sala "Alexandru Dima", doamna Marinela DAVID va susține, în ședință publică, teza de doctorat cu titlul „**Construcția și deconstrucția imaginarului în romanele lui Vintilă Horia și Michel Houellebecq. Spre un model transdisciplinar**”, în vederea obținerii titlului științific de doctor în domeniul Filologie.

Comisia de doctorat are următoarea componență:

Președinte:

Prof. univ. dr. Lăcrămioara PETRESCU, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Conducător științific:

Prof. univ. dr. Constantin DRAM, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Referenți:

Prof. univ. dr. Simona MODREANU, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași;

Prof. univ. dr. Antoaneta OLTEANU, Universitatea din București

Prof. univ. dr. Pompiliu CRĂCIUNESCU, Universitatea de Vest din Timișoara.

Vă invităm să participați la ședința de susținere a tezei.

Teza poate fi consultată la Biblioteca Facultății de Litere.

19.09.2022

Cuprins

Argument	4
PARTEA I.....	8
PENTRU O FUNDAMENTARE SEMIOTICĂ A TRANSDISCIPLINARITĂȚII.....	8
CAPITOLUL 1	8
Obsesia triadei în orizontul semioticii	8
1.1. Concepte fundamentale. Semiotica, știință a transdisciplinarității	8
1.2. Triada în istoria gândirii umane: de la Aristotel la Charles Sanders Peirce.....	9
1.2.1. Triada semiotică	10
1.2.2. Cele trei trihotomii ale semnelor în viziunea lui Charles Sanders Peirce	15
1.2.3. Matricea triadică între realitate și ficțiune: primate, secunditate, treitate	21
CAPITOLUL 2	24
Niveluri ale realității și concilierea contradicției în viziunea lui Ștefan Lupașcu	24
2.1. Începuturi ale concilierii contradicției.....	24
2.2. Terțul inclus: paradoxul unei structuri tridimensionale	30
2.3. Conceptele de adevăr și fals în literatură conform dinamicii contradicției: o altfel de privire funcțională	33
CAPITOLUL 3	39
Configurarea transdisciplinarității în viziunea lui Basarab Nicolescu.....	39
3.1. Transdisciplinaritatea: fenomen <i>socio – cultural</i> al actualității	39
3.2. Concepte fundamentale în cercetarea transdisciplinară	42
3.3. Între disciplinaritate și transdisciplinaritate, viziunea <i>literar – umanistă</i>	57
3.3.1. Literatura în deschiderea terțului ascuns: o inovație transumanistă	59
3.3.2. Lumile posibile și nivelurile de structurare literară a realității	62
3.3.3. Transmodernismul: de la dialogul transliterar la viziunea transculturală.....	68
PARTEA a II – a.....	81
CONFIGURAREA LUMILOR NARATIVE ȘI PROVOCĂRILE UNEI VIZIUNI TRANSDISCIPLINARE	81
CAPITOLUL 4	81
Semnificația realității și realitatea semnificației	81
4.1. Vintilă Horia și Michel Houellebecq : tematici congruente vs. tematici incongruente	81

4.1.1. Imaginarul transdisciplinar : elemente de poetică a romanului	88
4.1.2. Niveluri ale entropiei umane: supunerea ideologiei politice și religioase	97
4.1.3. Niveluri ale non-entropiei: libertatea vie a sacralității	110
4.2. Antagonismul ca <i>modus vivendi</i> : pledoarie pentru o (de)construcție transdisciplinară în romanele lui Vintilă Horia și Michel Houellebecq	112
CAPITOLUL 5	119
Naratologie transdisciplinară. Analogii necesare	119
5.1. Lumile narrative între text și discurs: semnificări definitorii	119
5.1.1. Vintilă Horia și Trilogia exilului – <i>Dumnezeu s-a născut în exil</i>	122
5.1.2. Vintilă Horia și Trilogia exilului – <i>Salvarea de ostrogoți, Prigoniți-l pe Boețiu</i>	124
5.1.3. Vintilă Horia și Trilogia exilului – <i>Cavalerul resemnării</i>	129
5.1.4. Michel Houellebecq, <i>Supunere</i>	130
5.1.5. Michel Houellebecq, <i>Serotonină</i>	132
5.1.6. Michel Houellebecq, <i>Particule elementare</i>	134
5.2. Timpul și spațiul (trans)literar: dinspre intuiția <i>misticiei</i> medievale spre rațiunea <i>cuantică</i> a narațiunii.....	136
5.2.1. Niveluri de realitate temporală a diegezei: regresii <i>illo tempore</i> – ipostaze ale romanului medieval	148
5.3. Continuitate și discontinuitate narativă: recuperări conceptual – metodologice.....	150
5.3.1. Tehnici și strategii narrative.....	153
5.3.2. De la narativ la transnarativ	157
5.3.3. Narațiune – narator – naratar sau undă – particulă– cuantă	167
5.3.4. Naratarul cuantic versus „observatorul interpret”	177
5.3.5. Figurarea și <i>transfigurarea</i> narațiunii, operații ale naratologiei cuantice	189
CAPITOLUL 6	202
Contribuții pentru un model transdisciplinar asupra creației literare.....	202
6.1. Naratologia cuantică – dimensiuni ale unei metodologii novatoare	202
6.2. De la creația literară la (re)crearea realității: o proiecție transliterară.....	213
CONCLUZII DESCHISE.....	219
De la <i>aparența</i> ficțiunii literare la (re)construcția nivelurilor de realitate.....	219
Bibliografie	226

Rezumat

Această teză de doctorat își propune să analizeze fenomenul creației literare dintr-o perspectivă transdisciplinară, în vederea construcției unui model integrativ care să permită artei literare deschideri inedite către noile direcții științifice prin exemplificări concludente identificate în corpusul de texte a celor doi scriitori reprezentativi, Vintilă Horia și Michel Houellebecq. În esență, lucrarea de față conține intenția a cel puțin două coordonate: cea dintâi, de investigare a metodei transdisciplinare inițiată de academicianul Basarab Nicolescu, realizată prin două revendicări necesare, constituite ca etape intermediare, Charles Sanders Peirce și Ștefan Lupșacu, și cea de-a doua, de perspectivare a vectorilor operaționali identificabili în corpusul de texte aparținând celor doi scriitori reprezentativi. Ambele intenții sunt integrate sub auspiciile imaginarului care virează o dată cu metodologia transdisciplinară dinspre narativ spre *cuantic*, și implicit către o reconversie a ficțiunii care este astfel împuternicită cu funcție creatoare. Cu toate că distincția *realitate – ficțiune* este loc comun al discuțiilor din sfera teoriei literare, sunt necesare constante actualizări care au rolul nu doar de a aduce în atenție noile direcții științifice, ci și de a construi permanent ipoteze novatoare care să permită în mod firesc transgresarea granițelor disciplinare.

Inevitabil, distincția *realitate – ficțiune* și virajul imaginarului dinspre narativ spre *cuantic* au reclamat o viziune de optică: în primul rând, a fost necesară o cale logică de natură semiotic – structuralistă, revendicată prin intuiția lui Charles Sanders Peirce de a perspectiva construcția realității pornind de la trei termeni semiotici, semn, obiect și interpretant, iar în al doilea rând, s-a insistat asupra unei medieri a contradictoriilor, iar aici s-a avut în vedere logica energiei și principiul contradicției postulate de Ștefan Lupșacu, care, distingând între cele trei materii, fizică, biologică și neuropsihică demonstrează o anumă aparență a materiei care nu mai este atât de reală sau de consistentă așa cum ni se pare la o primă vedere: ”aceste construcții cuantice sunt socotite ficțiuni, o lume artificială. La drept vorbind, nu este mai artificială, mai factică decât orice altă lume existențială sau logică, decât oricare alta căreia i se acceptă atributul de realitate sau adevăr¹.”

¹ Lupșacu, Ștefan, *Logică și contradicție*, Editura Ștefan Lupșacu, Iași, 2005, traducere de Vasile Sporic, p. 135.

Astăzi devine tot mai firească construcția și deconstrucția nu doar a imaginarului, ci și a realității prin multiplele schimbări la care asistăm; lumea științifică se deschide gradat către o unitate a cunoașterii în care perspective despre fizică, filozofie, artă sau spiritualitate se răspândesc tot mai frecvent în spațiul dialogurilor culturale. În al treilea rând, viziunea despre realitate este redimensionată dintr-o perspectivă novatoare, cea a metodologiei transdisciplinare, care permite deschiderea spre spațiul cuantic, în care unda și particula oscilează în periplul nivelurilor de informație construind realitate în funcție de nivelurile de percepție a subiectului observator. Cercetările științifice inițiate de Ștefan Lupașcu și Basarab Nicolescu aduc în discuție forța de creație a operelor marilor artiști prin reprezentarea cuantică a unor lumi existente în niveluri de realitate diferite de propria noastră lume. Cu cât creațiile literare sunt mai convinse de forța de construcție și deconstrucție a realității și de vocea care se propagă prin intermediul lor, cu atât ele devin mai vizibil *o cantă de energie*, situată într-un spațiu psihofizic, pentru a se expune ulterior observatorului sub forma instrumentarului poetic.

Astăzi, noile fizici discută și expun construcția și deconstrucția particulelor și a undelor de energie sub impactul forțelor de tot felul, știința demonstrând o aparență a materiei, aspect semnalat de Ștefan Lupașcu care acceptă că e mai dificil de crezut că ceea ce vedem de fapt în exterior nu are mai nimic material, fiind doar reprezentări mai mult sau mai puțin susținute ale energiei. Suntem alcătuiți așadar dintr-un vid, dar vidul este ”plin, un vid cuantic, energetic” (Nicolescu, Basarab) care prilejuiește prin binomul *spațiu – timp*, multiplicări infinite ale realului, expresie a unor lumi posibile și simultane ce pot fi conștientizate prin nume și prin forme. Implicația lui Ștefan Lupașcu în redimensionarea gândirii într-o direcție a eticii și a logicii energiei, după asumarea categoriilor celor trei materii lupașciene (fizică, biologică și neuropsihică), va evidenția eterogenitatea fenomenelor macrofizice și a celor neurologice aferente percepției. În acest fel, ființa umană, la fel ca noul fizician al particulelor, va înțelege din mecanisme constituirea energiei și materiei ce vor acționa asupra realității, însă se cere reținut faptul că și alte forțe mai puțin discutate științific, cum ar fi intenția, gândul, imaginea, cuvântul, participă la construcția și la deconstrucția realității, printr-un raport de forțe omogene și eterogene, de care omul este mai mult sau mai puțin conștient.

Capitolul întâi discută perspectiva *semiotic – structuralistă* a lui Charles Sanders Peirce care este inițiată dinspre intuiția multiplicării realului *ad infinitum*, reconfigurând aparenta dualitate *realitate – ficțiune* sub forma matricei triadice constituită din etape succesive,

primeitate, secunditate și treitate. Dacă primeitatea reprezintă impulsul creator inițial, secunditatea crează o experiență a unui principiu antagonic care opune realității travaliul ficțional, cu toate că opera continuă să aparțină realității în domeniile culturii și ale activității artistice. Secunditatea devine astfel responsabilă de introducerea contradicției pentru ca treitatea să poată coordona procesul creator prin stabilirea legilor și rațiunilor creației literare care o pot consacra nu doar în domeniile artistice, ci și în zona construcției realității. Una dintre aplicațiile semnificative în arta literară este utilizarea simbolului, conform etimologiei, având sensul intermediar de semn, reprezentând o sugestie a unei referințe, a unei legături. Semnul simbolic implică așadar existența mai multor lumi, deci a mai multor niveluri de realitate, fiind puntea ce crează legătura și în același timp semnalează existența sacrului. Orice operă literară din spațiul culturii și al cunoașterii este imaginea și semnul unei alte realități, situate într-un alt nivel de realitate, însă așa cum am precizat experiența inspirației se află în spațiul trecerii între nivelurile de realitate. Tot ceea ce noi numim act estetic nu este o realitate doar prin el însuși, ci o realitate simbolică a imaginarului care funcționează sub forma unei rețele de semnificații ce se propagă printr-o capacitate de multiplicare a realului *ad infinitum*.

Întrucât problematica acestei teze o reprezintă în sine o dialectică a contradictoriului, enunțată încă din titlu, prin interceptarea mecanismelor de construcție și deconstrucție a imaginarului, cel de-al doilea capitol discută dinamica concilierii contradicției din perspectivă lupașciană prin integrarea analizei comparatiste a două etape succesive, observând sistemul logic al lui Aristotel și cel speculativ a lui G.W.F.Hegel. Având în vedere că s-a considerat necesară aprofundarea adevărului și a falsului ficțional, prin putința de a crea o punte între cele două, logica lupașciană a energiei și terțul inclus au făcut posibilă o astfel de argumentare.

Cel de-al treilea capitol se deschide prin actualizarea metodologiei transdisciplinare care facilitează un alt mod de a privi spre lumile posibile. S-a avut în vedere atât modelele segregacioniste, dar și integraționiste, virându-se spre cuantic prin metodologia transdisciplinară: lumile posibile sunt reorganizări ale particulelor. Din perspectivă transdisciplinară, lumile posibile confirmă teoriile științifice actuale ale noii fizici care perspectivează existența unor alte dimensiuni, unor alte lumi, diferite de a noastră. Ceea ce este considerat valid în diverse articulări conceptuale ale lumilor posibile, devine mecanism creator al unor versiuni descriptive care pledează pentru o reconstrucție a realului. Procedând astfel, sigur că o parte dintre

conceptele operațional – metodologice, niveluri de realitate, vid cuantic, undă, particulă, devin evidente, după cum tot ca evidente sunt și trimerile la imagine, imaginație și imaginar.

Capitolul patru deschide demersul aplicativ al lucrării de față prin evidențierea provocărilor unei analize transdisciplinare în corpul de texte aparținând celor doi scriitori reprezentativi, Michel Houellebecq și Vintilă Horia. Realitatea transliterară este evidențiată în primul rând prin observații de natură tematică a congruențelor și a incongruențelor în interiorul căreia au loc peripluri omogene și eterogene ale conștiințelor personajelor. Niciunul dintre romanele celor doi autori nu se citește la suprafață, ele însele fiind căutătoare ale transgresării condiției umane decadente: ”omul-masă, static și profetizabil, cu un viitor asigurat și cert, continua să-l sufoce pe omul real, imprevizibil pentru că era indeterminabil” (Vintilă, Horia, *Salvarea de ostrogoți*, p. 65).

Capitolul cinci asumă un spectru amplu de argumente, din două rațiuni: una, pentru că natura acestui studiu o impunea, cuanticului atribuindu-se deseori o poziție arbitrară a sensului, și cealaltă, pentru că oricât de inedite ar fi căile literaturii comparate, așteptările de originalitate nu se lasă a fi trădate. Să ne amintim că ipoteza fundamentală, cea a construcției și deconstrucției imaginarului, este tocmai impulsul constituirii unui model novator de receptare a creației literare, prin introducerea nivelurilor de realitate care face posibilă o transmutare dintr-un plan al ficțiunii spre unul al realului. Prin urmare, cel de-al cincilea capitol optează pentru o reconversie a elementelor naratologice și a teoriei receptării, introducând noi concepte, cum este și cel de naratologie cuantică, prin care se discută despre un real potențial al ficționalului. Dacă opera literară este o cantă de energie deschisă multiplelor niveluri de percepție, aceasta implică un proces de transfigurare dintr-o aparentă materie textuală în energie creatoare. Viziunea asupra creației literare ar trebui să fie expresia unor profunzimi sufletești sau un fel de emisie la nivelul imaginarului. Într-un astfel de orizont, atât creatorul, cât și observatorul interpret intră în universul literar dintr-o stare de vid (*akasha*) pentru ca să-și găsească o primă actualizare a posibilităților sale latente, o perspectivă pe care o încarcă prin sens ca pe o desfășurare firească a sa.

La baza ultimului capitol se află argumente științifice despre modul în care cuanta elementară a lui Planck influențează nu doar gândirea umană, ci și arta și estetica. Însă tot aici transpare și un manifest subiectiv care operează către construcția unui model novator de la creația literară la recrearea nivelurilor de realitate. Creația literară nu este un epifenomen, ce

poate fi privit ca o exagerare sau ca un periplu al creatorului, pentru că, așa cum am văzut, ea se poate deschide ca efect material al complexității în fața noilor științe. Unul dintre cercetătorii reprezentării realității în literatură, Erich Auerbach, într-unul dintre studiile sale discută despre intuiția transcendenței, evidențiind puterea creatoare a experienței inspirației caracterizată prin transparență și indeterminism. Însă creația vie are nevoie de cele două serii de proprietăți unice ale sale: fluxurile de informație externă (contexte sociale, evenimente istorice, perspective naționale sau globale) și cele de percepție internă care trebuie racordate la fluxul de energie (interiorizare, imaginație, psihism) și care generează dincolo de opera literară, un nou nivel de realitate.

Gândind astfel, s-a avut în vedere nu doar coerența discursului argumentativ, pentru că distincția *narativ – cuantic* poate părea paradoxală, ci și stabilirea legăturilor evidente cu demonstrațiile teoriei literare deja existente, ca ”punctul de vedere” a lui Jaap Lintvelt, ”plăcerea textului” la Roland Barthes, ”ficționalul și factualul” lui Gérard Genette, fabula și izotopia la Umberto Eco, perspectiva estetică la Hans Robert Jauss, pentru a putea reveni la concluzii recunoscute cu privire nu doar la tehnicile narative, ci și la mecanisme de construcție și deconstrucție a imaginarului și a lumilor posibile.

Creatorul de particule transcende, într-un periplu al cunoașterii, epistema și axioma pentru că implică energia care investește ființa umană cu libertate și demnitate creatoare care prin rezonanță poate participa la jocul creației universale; din momentul în care raționamentul științific admite plasticitatea realității, aceasta depinzând de capacitatea umană de a alege, această rațiune elaborează conștient și inconștient noi niveluri de percepție și de informație, reprezentând, într-o primă etapă, elemente ale unui imaginar propriu. Descrierea acestuia doar dintr-o singură perspectivă devine întotdeauna riscantă, cu toate că atât actul critic, cât și cel artistic, ponește de la un exercițiu de proiecție, însă el caută o i-mediată afiliere cu imaginea pe care i-o prezintă lumea. Este și o intuiție a unuia dintre personajele lui Michel Houellebecq, mai exact a lui Florent-Claude Labrouste din *Serotonină* care ajungând în *sala pașilor pierduți* din gara Sain-Lazare are starea că pătrunde ”într-un soi de autoficțiune²”. Conștientizând că realitatea socială nu era decât ”o mașinărie de nimicire iubirea³” protagonistul mărturisește abrupt unul dintre mecanismele proprii de organizare interioară:

² Houellebecq, Michel: 2019: p. 134.

³ Houellebecq, Michel: 2019: p. 147.

”încercam, fără doar și poate, să creez un fel de realitate alternativă, să ajung la originea unei bifurcații temporale, să obțin niște credite de viață suplimentare, poate că stătuseră ascunse acolo⁴”.

Ca nici un alt scriitor al vremii, la Michel Houellebecq se întrevide strădania personajelor sale de se elibera de tirania unei orizontale în care societatea este radiografiată impecabil, iar personajele sale reprezintă exponenți ai acestei dinamici: profesori și critici literari, savanți și oameni de știință, biologi moleculari, artiști vizuali. Realitatea socială reprezintă prin însăși prevalența sa *un exil al sinelui* la care actorii lui Michel Houellebecq pare să nu se adapteze: realul de natură depresivă care acaparează romanele sale este organizat contradictoriu într-o verticală a existenței pentru că ființa umană caută în permanență o cale a evadării. Pe orizontală, realitatea este *clasată* într-o ierarhie a castelor sociale, în timp ce verticala oferă șansa unei *plasticități* (dis)continue: pentru a continua, François din *Supunere* aderă la misticismul islamic, în timp ce *Serotonină* încheie ultimile pagini prin auspiciile sacrificiului și jerfei mesianice. În *Particule elementare* asistăm la un proces de *materializare a realului* în care paradigma științifică propusă de biologul molecular Michel Djerzinski îi poate oferi omului nemurirea, prin modificare genetică, în schimbul abandonării tiraniei realității sociale.

Marele merit al metodei transdisciplinare este faptul că determină și legitimează o serie de noțiuni care permit nu doar o generalizare despre viață și realitate, ci și o aprofundare asupra nivelurilor de realitate. Nu am selectat nici scriitorii într-un mod aleatoriu, și cu toate că atât Vintilă Horia, cât și Michel Houellebecq sunt scriitori transdisciplinari, nu puține au fost impedimentele ivite în calea realizării acestui demers pentru că firele imaginarului sunt urmărite anevoios în cadrul unei metodologii. Dacă vom avea în vedere să transdisciplinăm descoperirile noii fizici, ”materia este spirit care se mișcă suficient de încet pentru a putea fi văzut” (Pierre Teilhard de Chardin), realitatea nefiind un aleatoriu ivit la marginea materiei. Creațiile transdisciplinare intuiesc și revelează cititorului tocmai complexitatea construcției și deconstrucției acestei lumi, între infinitul mic și infinitul mare se revelează ființa umană și creația.

⁴ Houellebecq, Michel: 2019: p. 135.

Bibliografie

Bibliografie primară

Houellebecq, Michel, *Serotonină*, Editura Humanitas, București, 2019, traducere de Daniel Nicolescu.

Houellebecq, Michel, *Particulele elementare*, Editura Polirom, Iași, 2012, traducere de Emanoil Marcu.

Houellebecq, Michel, *Supunere*, Editura Humanitas Fiction, București, 2017, traducere de Daniel Nicolescu.

Houellebecq, Michel, *Posibilitatea unei insule*, Editura Polirom, Iași, 2014, traducere de Emanoil Marcu.

Houellebecq, Michel, *Harta și teritoriul*, Editura Polirom, Iași, 2017, traducere de Emanoil Marcu.

Houellebecq, Michel, *Extinderea domeniului luptei*, Editura Polirom, Iași, 2016, traducere de Emanoil Marcu.

Houellebecq, Michel, *Platforma*, Editura Polirom, Iași, 2011, traducere de Emanoil Marcu.

Houellebecq, Michel, *Neîmpăcat*, Editura Humanitas, București, 2016, traducere de Daniel Nicolescu.

Lupasco, Stéphane, *Universul psihic: sfârșitul psihanalizei*, Editura Institutul European, Iași, 2000, traducere de Vasile Sporici.

Lupasco, Stéphane, *Logica dinamică a contradictoriului*, cuvânt înainte de Constantin Noica, Editura Politică, București, 1982, traducere de Vasile Sporici.

Lupasco, Stéphane, *Logică și contradicție*, Editura Ștefan Lupașcu, Iași, 2005, traducere de Vasile Sporici.

Lupasco, Stéphane, *Principiul antagonismului și logica energiei: Prolegomene la o știință a contradicției*, Editura Fundației „Ștefan Lupașcu”, Iași, 2000, traducere de Vasile Sporici.

Lupasco, Stéphane, *Omul și cele trei etici ale sale* (în colaborare cu Solange de Mailly- Nesle și Basarab Nicolescu), Iași, 1999, traducere de Vasile Sporici.

Nicolescu, Basarab, *Transdisciplinaritatea. Manifest*, Editura Junimea, Iași, 2007, traducere de Horia Mihail Vasilescu.

- Nicolescu, Basarab, *Noi, particula și lumea*, Editura Polirom, Iași, 2002, traducere de Vasile Sporici.
- Nicolescu, Basarab, *Ce este realitatea? Eseu în jurul gândirii lui Stéphane Lupasco*, Editura Junimea, Iași, 2009, traducere de Simona Modreanu.
- Nicolescu, Basarab, *Rădăcinile libertății*, interviu cu Michel Camus, Editura Curtea Veche, București, 2004, traducere de Carmen Lucaci.
- Nicolescu, Basarab, *Știința, sensul și evoluția - Eseu asupra lui Jakob Böhme*, Ediția a III-a, prefată de Antoine Faivre, Editura Cartea Românească, București, 2007, traducere de Aurelia Batali.
- Nicolescu, Basarab, *Ce este Realitatea? Eseu în jurul gândirii lui Stéphane Lupasco*, Editura Junimea, Iași, 2009, traducere de Simona Modreanu.
- Nicolescu, Basarab, *Théorèmes poétiques/ Teoreme poetice*, Editura Junimea, Iași, 2007.
- Nicolescu, Basarab, *Ion Barbu. Cosmologia „Jocului secund”*, postfață de Pompiliu Crăciunescu, Editura Univers Enciclopedic, București, 2004.
- Nicolescu, Basarab, *Moartea astăzi*, Editura Curtea Veche, București, 2008.
- Nicolescu, Basarab, *De la Isarlík la Valea uimirii (II) Drumul fără sfârșit*, Editura Curtea Veche, București, 2011.
- Peirce, Charles S., *Convingeri și idei*, Editura All, București, 2011, traducere de Zick Martin.
- Peirce, Charles S., *Semnificație și acțiune*, București, Humanitas, 1990, autori secundari: Marga Andrei, Marga Delia.
- Peirce, Charles S., *Philosophical writings of Peirce*, Dover Publication, New York, 1955.
- Vintilă, Horia, *Dumnezeu s-a născut în exil, (Trilogia exilului, vol. 1)*, Editura Art, București, 2008, traducere de Ileana Cantuniari.
- Vintilă, Horia, *Cavalerul resemnării, (Trilogia exilului, vol. 2)*, Editura Vremea, București, 2016, traducere de Ileana Cantuniari.
- Vintilă, Horia, *Salvarea de ostrogoți. Prigoniți-l pe Boețiu (Trilogia exilului, vol. 3)*, Editura Vremea, București, 2016, traducere de Ileana Canturiani.
- Vintilă, Horia, *O femeie pentru Apocalips*, Editura Art, București, 2007, traducere de Mihaela Pasat.
- Vintilă, Horia, *Credință și creație*, Edira Eikon, Cluj, 2004, traducere de Popa Mircea.
- Vintilă, Horia, *Mai sus de miazanoapte*, Editura Cartea Românească, București, 1992.

Vintilă, Horia, *Un mormânt în cer*, Editura Eminescu, București, 1994, traducere de Mihai Cantuniari și Tudora Sandru Olteanu.

Vintilă, Horia, *Recucerirea descoperirii*, Editura Eminescu, București, 1996, traducere de Ileana Canturiani.

Vintilă, Horia, *Procesiuni*, Editura Librăriei Pavel Suru, București, 1937.

Bibliografie secundară

Volume referințe critice, istorie și teorie literară

Afloroaei, Ștefan, *Metafizica noastră cea de toate zilele*, Editura Humanitas București, 2008.

Adam, Nean – Michel, Revaz, Françoise, *Analiza povestirii*, Editura Institutul European, Iași, 1999, traducere de Sorin Pârvu.

Afloroaei, Ștefan, *Metafizica noastră cea de toate zilele*, Editura Humanitas București, 2008.

Albu, Mihaela, Anghelescu, Dan, *Eseistica lui Vintilă Horia - deschideri către transdisciplinaritate*, Editura Aius, Craiova, 2015.

Aristotel, *Retorica*, Editura Iri, București, 2004, traducere Maria-Cristina Andrieș.

Aristotel, *Metafizica*, Editura Humanitas, București, 2001, traducere Andrei Cornea.

Aristotel, *Categorii/Despre interpretare*, Editura Humanitas, București, 2005.

Aristotel, *Poetica*, Editura Științifică, București, 1957.

Auerbach, Erich, *Mimesis. Reprezentarea realității în literatura occidentală*, Editura Polirom, Iași, 2000, traducere de I.Negoïțescu.

Austin J. L., *Cum să faci lucruri cu vorbe*, Editura Paralela 45, București, 2003, traducere de Sorana Corneanu.

Barthes, Roland, *Plăcerea textului*, Editura Cartier, Chișinău, 2006, traducere de Sorina Dănăilă și Marian Papahagi.

Barthes, Roland, *L'effet de réel*, Les Cahiers d'Artes, Université Bordeaux Moutaigne, 2013.

Barthes, Roland, *Gradul zero al scriiturii*, Editura Cartier, Chișinău, 2006, traducere de Alex Cistelican.

Baudrillard, Jean, *Strategiile fatale*, Editura Polirom, Iași, 1996, traducere de Felicia Sicoie.

Baudrillard, Jean, *L'Échange symbolique et la mort*, Édition Gallimard, Paris, 1976.

Bloom, Harold, *Canonul occidental*, Grupul Editorial Art, București, 2007, traducere din limba engleză de Delia Ungureanu, prefață de Mircea Martin.

Bohm, David, *La Plénitude de l'univers*, Editions Le Rocher, Paris, 1987.

Bohm, David, *Plenitudinea lumii și ordinea ei*, Editura Humanitas, București, 1995.

Booth, Wayne, C., *Retorica romanului*, Editura Univers, București, 1976, în românește de Alina Clej și Ștefan Stoenescu.

Braga, Corin (coord.), *Concepte și metode în cercetarea imaginarului. Dezbaterile Phantasma*, Editura Polirom, Iași, 2007.

Braga, Corin (coord.), Borbely, Ștefan, Conkan, Marius, Gheran, Nicolae, Rațiu, Simina, Simuț, Andrei, Ștefan, Olga, Toderici, Radu, *Morfologia lumilor posibile, Utopie, antiutopie, science-fiction, fantasy*, Editura Tracus Arte, București, 2015.

Braga, Corin, *De la arhetip la anarhetip*, Polirom, Iași, 2006.

Braga, Corin, Borbély, Ștefan, Cesereanu, Ruxandra, *Concepte și metode în cercetarea imaginarului*, dezbaterile Phantasma, Editura Polirom, Iași, 2007.

Braga, Mircea, *Ultima frontieră. Elemente de teoria lecturii*, Editura Ideea Europeană, București, 2018.

Bruce Rosenblum, Fred Kuttner, *Enigma cuantică*, Editura Prestige, București, 2011.

Brook, Peter, *Spațiul gol*, Unitext. Seria magister, 1997.

Borbély, Ștefan, *Civilizații de sticlă, Utopie, distopie, urbanism*, Editura Limes, Cluj, 2013.

Burgos, Jean, *Pentru o poetică a imaginarului*, Editura Univers, București, 1988, traducere de Gabriela Duda și Micaela Gulea.

Campbell, Joseph, *Eroul cu o mie de chipuri*, Editura Herald, București, 2018, traducere din limba engleză de Mihai Mănescu și Gabriela Deniz.

Casanova, Pascale, *Republica mondială a literelor*, Editura Curtea Veche, București, 2007, traducere din limba franceză de Cristina Bâzu.

Caillois, Roger, *Eseuri despre imaginație*, Editura Univers, București, 1975, în românește de Viorel Grecu, prefață de Paul Cornea.

Cassirer, Ernst, *Filosofia formelor simbolice* (Introducere), Formă și tehnică și alte scrieri, Editura Paideea, București, Ediție, traducere, note și postfață de Alexandru Boboc.

Cazaban, Theodor în dialog cu Cristian Bădiliță, *Captiv în lumea liberă*, Editura Echinoc, Cluj, 2002, prefață de Alexandru Paleologu, cap. "Anatomia exilului".

Călinescu, Matei, *Cinci fețe ale modernității. Modernism, avangardă, decadență, kitch, postmodernism*, Editura Polirom, Iași, 2005, traducere de Tatiana Pătrulescu și Radu Țurcanu.

Cărăuș, Tamara, *Efectul Menard. Rescrierea postmodernă: perspective etice*, Editura Paralela 45, Pitești, 2003.

Ciopraga, Constantin, *Personalitatea literaturii române*, Editura Institutul European, Iași, 1997, cap. "Un itinerant european: Vintilă Horia".

Cioran, Emil, *Cartea amăgirilor*, Editura Humanitas, București, 2007.

Codreanu, Theodor, *Transmodernismul*, Editura Junimea, Iași, 2005.

Cuțitaru, Codrin, Liviu, *Prezentul discontinuu*, Editura Institutul European, Iași, 2014, prefață de Dorin Popa.

Codrin, Liviu, Cuțitaru, *Istoria depersonalizată, Scenariu de deconstrucție a istoriei de pe o poziție non-istorică*, Editura Universității "Alexandru Ioan Cuza", Iași, 1997.

Cornea, Paul, *Introducere în teoria lecturii*, Editura Mineva, București, 1988.

Cornis –Pope, Marcel, *The unfinished battles, Roumanian Postmodernism before and after 1989*, Editura Polirom, Iași, 1996.

Crăciunescu, Pompiliu, *Strategiile fractale*, Editura Junimea, Iași, 2003.

Crăciunescu, Pompiliu, Nicolescu, Basarab, *Vintilă Horia: Transliteratură și realitate*, Editura Curtea Veche, București, 2011, traducere de Coroamă Olimpia.

Constantinescu, Cătălin, Lihaciu, Ioan, Constantin, Ștefan, Ana-Maria, et al., *Dicționar de literatură comparată*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2007.

Cosma, Mihaela, *Reflets de la société et de l'individu hypermodernes dans le roman français contemporain: Beigbeder, Houellebecq, Nothomb*, Editura Universitaria, Craiova, 2010.

Coșeriu, Eugen, *Sincronie, diacronie și istorie. Problema schimbării lingvistice*, Editura Enciclopedică, București, 1997.

Costin, Alina Elena, *Vintilă Horia: Exil et création*, Facultatea de Litere, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2013 (lucrare de doctorat).

Culianu, Ioan Petru, *Gnozele dualiste ale Ocidentului*, Editura Nemira, București, 1995.

Culianu, Ioan, Petru, *Arborele gnozei. Mitologia gnostică de la creștinismul timpuriu la nihilismul modern*, Editura Polirom, Iași, 2005, Ediția a II-a, traducere de Corina Popescu.

Demetrescu, Camilian, *Exil*, Editura Albatros, București, 1997.

Dîrmină, Mădălina-Violeta, *Vintilă Horia – exilatul din exil*, Editura Eikon, București 2016, prefață de Nicolae Oprea.

Djuvara, Neagu, *Amintiri din pribegie*, Ediția a VII-a, Editura Humanitas, București, 2010, cap. ”Vintilă Horia și premiul Goncourt”.

Doležel, Lubomir, *Poetica occidentală*, Editura Univers, București, 1998, traducere de Ariadna Ștefănescu.

Dram, Constantin, *Lumi narrative IV*, Editura Timpul, Iași, 2013.

Dumitriu, Anton, *Aletheia. Încercare asupra ideii de adevăr în Grecia antică*, , Editura Eminescu, București, 1984.

Durand, Gilbert, *Introducere în mitologie. Mituri și societăți*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2004, traducere de Corin Braga.

Durand, Gilbert, *Structurile antropologice ale imaginarului. Introducere în arhetipologia generală*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000, traducere de Marcel Aderca.

Eco, Umberto, *Tratat de semiotică generală*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982, traducere de Giurețu Anca și Radu Cezar.

Eco, Umberto, *Lector in fabula*, Editura Univers, București, 1991, traducere de Marina Spalas, prefață de Cornel Mihai Ionescu.

Eco, Umberto, *A spune cam același lucru, Experiențe de traducere*, Editura Polirom, Iași, 1966, traducere de Laszlo, Alexandru.

Eco, Umberto, *Șase plimbări prin pădurea narativă*, Editura Pontica, Constanța, 2006.

Eco, Umberto, *Limitele interpretării*, Editura Polirom, Iași, 2016, traducere de Ștefania Mincu și Daniela Bucșă.

Eliade, Mircea, *Împotriva deznădejdii. Publicistica exilului*, Editura Humanitas, București, 1992.

Eliade, Mircea, *Nostalgia originilor. Istorie și semnificație în religie*, Editura Humanitas, București, 1994, traducere de Cezar Baltag.

Eminescu, Mihai, *Poezii. Proză literară*, Editura Cartea Românească, București, 1984.

Florescu, Nicolae, *Vintilă Horia între ieșirea din a exista și intrarea în a fi*, Editura Jurnalul Literar, București, 2014.

Foucault, Michel, *Ordinea discursului. Un discurs despre discurs*, Editura Eurosong and Book, București, 1998, traducere de Ciprian Tudor.

Friedrich, Hugo, *Structura liricii moderne*, Editura pentru literatură universală, București, 1969, traducere de Dieter Fuhrmann.

Fukuyama, Francis, *Sfârșitul istoriei și ultimul om*, Editura Paideea, București, 1992, traducere de Mihaela Eftimiu.

Hegel, Friedrich, Georg Wilhelm, *Știința logicii*, Editura Academiei R.S.R., București, 1966, traducere Roșca Dumitru.

Hutchen, Linda, *Poetica postmodernismului*, Editura Univers, București, 2002, traducere de Dan Popescu

Ganska Crenguța, *Vintila Horia. Al zecelea cerc*, Editura Dacia, Cluj, 2001.

Genette, Gérard, *Narrative Discourse. An Essay in Method*, Cornell University Press, Ithaca, New York, 1980.

Girard, Rene, *Violența și sacrul*, Editura Nemira, București, 1995, traducere de Mona Antohi.

Greimas, Algirdas-Julien, *Structural Semantics: An Attempt at a Method*, Lincoln, Nebraska: University of Nebraska Press, 1983, translated by Daniele McDowell, Ronald Schleifer, and Alan Velie.

Guénon, René, *Domnia cantității și semnele vremurilor*, Editura Humanitas, Iași, 1995, traducere de Florin Mihăescu și Dan Stanca.

Gurdjieff, G.I., *Viziuni din lumea reală*, Editura Herald, București, 2011.

Heidegger, Martin, *Despre eterna reîntoarcere a aceluiași*, Editura Humanitas, București, 2014, traducere Lucian Ionel.

Heidegger, Martin, *Ființă și timp*, Editura Humanitas, București, 2019, traducere din germană de Gabriel Liiceanu și Cătălin Cioarbă.

Ichim, Ofelia, *Magia cuvântului "acasa" din perspectiva scriitorului Vintila Horia*, Editura Academiei Române, București, 2003.

Ilie, Emanuela, *Basarab Nicolescu, eseu monografic*, Editura Timpul, Iași, 2008.

Ioan, Petru, *Orizonturi logice: deschideri și resemnificări în universul actual al formalismelor*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995.

Hans Robert Jauss, *Experiența estetică și hermeneutică literară*, traducere și prefață de Andrei Corbea, Editura Univers, București, 1983.

Kertzer, David, *Ritual, politică și putere*, Editura Univers, București, 2002.

Latiș, Cecilia, *Arhitecturi paralele, Marguerite Yourcenar - Vintilă Horia*, Editura Universității, Suceava, 2003.

Lewis, David, *Despre pluralitatea lumilor*, Editura Tehnică, București, 2006, traducere și adaptare din limba engleză Oana Gabor Șoimu.

Lintvelt, Jaap, *Încercare de tipologie narativă. Punctul de vedere. Teorie și analiză*, Editura Univers, București, 2004.

Lovinescu, Monica, *Unde scurte*, V, Editura Humanitas, București, 1995, cap. "Apocalipsa optimistă a lui Vintilă Horia".

Manolescu, Florin, *Enciclopedia exilului literar românesc (1945-1989). Scriitori, reviste, instituții, organizații*, Ediția a II-a, Editura Compania, București, 2010, cap. "Horia, Vintilă".

Marcus, Solomon, *Paradoxul*, Editura Albatros, București, 1984.

Marcus, Solomon, *Timpul*, Editura Albatros, București, 1985.

Marcus, Solomon, *Paradigme universale*, Paralela 45, București, 2005.

Marcus, Solomon, *Intâlnirea extremelor*, Paralela 45, București, 2005.

Mavrodin, Irina, *Poietică și Poetică*, Editura Univers, București, 1992.

Micu, Dumitru, *Gândirea și gândirismul*, Editura Minerva, București, 1999, cap. "Proza. Vintilă Horia, Olga Caba".

Mieke, *Naratologia, Introducere în teoria narațiunii*, Ediția a II-a, Editura Institutul European, Iași, 2008, traducere de Sorin Pârvu, cuvând înainte de Monica Bottez.

Modreanu, Simona, *Cioran sau rugăciunea interzisă*, Editura Junimea, Iași, 2003.

Mușat, Carmen, *Strategiile subversiunii, Incursiuni în proza postmodernă*, Ediția a II-a, Editura Cartea Românească, București, 2008.

Nicolau, Felix, *Estetica inumană, De la postmodernism la Facebook*, Editura Tracus Arte, București, 2013.

Negoită, Constantin, Virgil, *Logica postmodernului*, Editura Paralela 45, București – Pitești, 2004.

Nemoianu, Virgil, *O teorie a secundarului*, Editura Univers, București, 1997, în românește de Livia Szas Câmpeanu

Noguez, Dominique, *Houllebecq, en fait*, Fayard, Paris, 2003.

Noica, Constantin, *Devenirea într-o ființă*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981.

Oprea, Nicolae, *Sinteze critice*, Editura Paralela 45, Pitești, 2009, cap. "Vintilă Horia și tema exilului".

Orian, Georgeta, *Vintila Horia - Un scriitor contra timpului său*, Editura Limes, Cluj, 2008.

Orian, Georgeta, Crăciunescu, Pompiliu, *Vintilă Horia, un gânditor pentru mileniul trei*, Editura Eikon, București, 2017.

Pageaux, Daniel Henri, *Literatura generală și comparată*, Editura Polirom, Iași, 2000, traducere de Linda Bodea.

Pavel, Toma, *Lumi ficționale*, Editura Minerva, București, 1992, traducere de Maria Mociorniță, prefață de Paul Cornea.

Petrescu, Liviu, *Poetica Postmodernismului*, Editura Paralela 45, Pitești, 2011.

Plett, Heinrich F., *Știința textului și analiza de text*, Editura Univers, București, 1983, traducere de Stănescu Speranța.

Popa, Mircea, *Convergențe europene*, Editura Cogito, Oradea, 1995, cap. "Un prozator român din Spania: Vintilă Horia".

Popescu, Carmen, *Intertextualitatea și paradigma dialogică a comparatismului*, Editura Universitaria Craiova, Craiova, 2016.

Popescu, Simona, *Salvarea speciei. Despre suprarealism și Gellu Naum*, Editura Paralela 45, Pitești, 2004.

Popovici, Vasile, *Eu, personajul*, Editura Cartea Românească, București, 1988.

Popovici, Vasile, *Lumea personajului*, Editura Echinoc, Cluj-Napoca, 1997.

Prince, Gerald, *Narratology: the form and functioning of narrative*, Mouton Publishers, Berlin-New York-Amsterdam, 1982.

Radu, Cristian, *Horia Vintilă sau vocația totalității*, Editura Accent, Cluj, 2011.

Rotaru, Marilena, *Întoarcerea lui Vintilă*, Editura Ideea, București, 2002.

Ricoeur, Paul, *Metafora vie*, Editura Universității, București, 1984, traducere de Irina Mavrodin;

Saussure Ferdinand, *Scrieri de lingvistică generală*, Editura Polirom, Iași, 2004.

Searle, John R., *Realitatea ca proiect social*, Editura Polirom, Iași, 2000, traducere de Deciu Andreea.

Searle, John R., *Mintea. Scurtă introducere în filosofia minții*, Editura Herald, București, 2013, traducere de Cojocaru Iustina.

Searle, John R., *Les actes des langage*, Colection Savoir Hermann, Paris, 1972, traducere de Cojocaru Iustina.

Sell, Roger, *Communicational Criticism: Studies in Literature as Dialogue*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamin's Company, 2011.

Simion, Eugen, *Fragmente critice, II. Demonul teoriei a obosit*, Editura Fundația Scrisului Românesc, Craiova, 1998, cap. "Vintilă Horia. Romanul mitic".

Solé, Andreu, *Créateurs de mondes. Nos possibles, nos impossibles*, Édition du Rocher, Monaco, 2000.

Spiridon, Cassian Maria, *Aventurile terțului*, Iași, Editura Junimea, 2006.

Starobinsky, Jean, *Melancolie, nostalgie, ironie*, Editura Meridiane, București, 1993, traducere de Angela Martin.

Sperber, D.; Wilson, D. (1986), *La pertinence. Communication et cognition*, traduit de l'anglais par Abel Gerschenfeld et Dan Sperber, Les Eds. De Minuit, Paris.

Sperber, D.; Wilson, D. (1986), *La pertinence. Communication et cognition*, traduit de l'anglais par Abel Gerschenfeld et Dan Sperber, Les Eds. De Minuit, Paris.

Stănciulescu, Traian Dionerel, *La început a fost semnul. O altă introducere în semiotică*, Editura Performantica, Iași, 2004.

Stănciulescu, Traian Dionerel, *De la întuneric la lumină. Semiotica ieșirii din păcatul originar*, Editura Performantica, Iași, 2005.

Stănciulescu, Traian Dionerel, *Introducere în filosofia creației umane*, Editura Junimea, Iași, 2005.

Stănciulescu, Traian Dionerel, *Semiotica iubirii. Inițiere în știința comuniunii*, Editura Performantica, Iași, 2007.

Stănciulescu, Traian Dionerel, *Arhitectura Luminii. Inițiere în semiotica formelor sacre*, Performantica, Iasi, 2013.

Talbott, Michael, *Universul holografic*, Cartea Daath, Publishing House, 2004.

Todorov, Tzvetlan, *Abuzurile memoriei*, Editura Amarcord, Timișoara, 1999, traducere de Doina Lică.

Todorov, Tzvetlan, *Teorii ale simbolului*, Editura Univers, București, 1983.

Tomașevski, Boris, *Teoria literaturii. Poetica*, Editura Univers, București, 1973, traducere de Leonida Teodorescu.

Țepeneag, Dumitru, *Călătorie neizbutită*, Editura Cartea Românească, București, 1998.

Țuțea, Petre, *Omul. Tratat de antropologie creștină*, Editura Timpul, Iași, 1992.

Ursa, Mihaela, *Optzecismul sau promisiunile postmodernismului*, Editura Paralela 45, Pitești, 1999.

Ursa, Mihaela, *Identitate și excentricitate; comparatismul românesc între specific local și globalizare*, Editura Muzeului Național al Literaturii, București, 2013.

Valette, Bernard, *Romanul. Introducere în metodele și tehnicile moderne de analiză literară*, Editura Cartea Românească, București, 1997.

Vianu, Ștefan, *Metafizica spiritului de la Aristotel la Hegel*, Editura Humanitas, București, 2005, redactare Anca Dumitru.

Wallace, Martin, *Recent theories of narrative*, Cornell University Press, Ithaca and London, 1986.

Articole și periodice

Bourmeau, Sylvain, „Europa se sinucide și, în mijlocul ei, Franța se luptă cu disperare să supraviețuiască”, interviu cu Michel Houellebecq”, în revista ”Observatorul cultural”, nr. 758, București, 2015.

Bourmeau, Sylvain, ” O sinucidere literară franceză”, în revista ”Observatorul cultural”, nr. 758, București, 2015.

Burcea, Dan, Șimonca, Ovidiu, „Iubirea, dorința de a tenta interzisul“, în revista ”Observatorul cultural”, nr. 837, București, 2016.

Burța-Cernat, Bianca, ”Cu Orwell, din nou în actualitate” în revista ”Observatorul cultural”, nr. 832, București, 2016.

Ciopraga Constantin, ”Un cavaler al spiritului”, în ”Jurnalul literar”, volumul 2, nr. 23-26, București, septembrie 1992.

Crăciunescu, Pompiliu, ”Terțul ascuns”, în revista ”Convorbiri literare”, nr.9, Iași, 2010.

Dinițoiu, Adina, ”Michel Houellebecq și poezia sfârșitului”, în revista ”Observatorul cultural”, nr. 284, București, 2005.

Dinițoiu, Adina, ”Religia în spațiul public și supunerea intelectualilor”, în revista ”Observatorul cultural”, nr. 759, București, 2015.

Dinițoiu, Adina, ” Serotonină versus depresie la Michel Houellebecq” în revista ”Observatorul cultural”, nr. 972, București, 2019.

Dinițoiu, Adina, ” Condiția umană, între lux și mizerie”, în revista ”Observatorul cultural”, nr. 707, București, 2014.

Doinaș, Ștefan Augustin, ”Fragmente despre alteritate” , în ”Secolul 21”, v. 442 – 448, nr. 1 – 7, 2002.

Forrest, Philippe, ”Le roman, le rien”, dans la revue Lmsi, 25 août 2000.

Georgescu, Irina, ” Busola, fotografiile & alte teritorii”, în revista ”Observatorul cultural”, nr. 580, București, 2011.

Ghiu, Bogdan, ” Neo-islamo-liberalism (sau re-monoteizarea Europei)”, în revista ”Observatorul cultural”, nr. 756, București, 2015.

Ghiu, Bogdan, ”Je suis Houellebecq - Sub-misiunea intelectualilor”, în revista ”Observatorul cultural”, nr. 755, București, 2015.

Goldstein, Țicu, ” Pentru o lume mai bună, o altă paradigmă”, în revista ”Observatorul cultural”, nr. 795, București, 2015.

Hermeziu, Cristina, ” În căutarea melancoliei lui Michel Houellebecq”, în revista ”Dilema Veche”, nr. 355, București, 2010.

Manolescu, Nicolae, ”Utopie și realitate”, în revista ”România Literară”, nr. 28, 2015.

Matei, Alexandru, ”De ce harta este mai importantă decât teritoriul?”, în revista ”Observatorul cultural”, nr. 580, București, 2011.

Modreanu, Simona, ”(Im)posibilitatea unei insule”, în revista “Convorbiri literare” nr.1, Iași, 2006.

Momescu, Mona, ”Harta identității noastre colective, schiță de portret cu nostalgii”, în revista ”Observatorul cultural”, nr. 636, București, 2015.

Nicolescu, Basarab, ”Un cavaler al Cunoașterii: Vintilă Horia (1915-1992)”, în revista ”Contemporanul”, an 21, nr. 1 – 12, București, 2010.

Popescu, Raul, ”Michel Houellebecq și ciocnirea civilizațiilor”, în revista ”Observatorul cultural”, nr. 784, București, 2015.

Popescu, Raul, ” Michel Houellebecq, profetul?”, cronici în revista ”Litero Mania”, București, 2019.

Popescu, Raul, „Religia e remediul care ucide“, în revista ”Observatorul cultural”, nr. 832, București, 2016.

Popescu, Raul, ” Utopia, între ficțional și experiment social”, în revista ”Observatorul cultural”, nr. 817, București, 2016.

Popovici, Iulia, ”Houellebecq, islamul și „sfârșitul Europei“, în revista ”Observatorul cultural”, nr. 756, București, 2015.

Redonnet, Marie, ”La barbarie postmoderne”, dans la revue Lmsi, 24 août 2000.

Searle, John R., ”Problema conștiinței”, în revista ”Contemporanul - Ideea europeană”, volumul 8, 11 sep 1997, numărul 37-39, pagina 2.

Searle, John R., ”Câteva caracteristici ale conștiinței”, în revista ”Contemporanul - Ideea europeană”, volumul 8, 28 mai 1998, numărul 21, pagina 2.

„*Soumission* în presa franceză și britanică”, în revista ”Observatorul cultural”, nr. 756, București, 2015. (Steven POOLE, „*Soumission* by Michel Houellebecq review – much more than a satire on Islamism“, ”The Guardian”, 9 ianuarie 2015).

Șimonca, Ovidiu, ”Houellebecq e un erou al dezolării, al descurajării sincere și al remediilor inepte“, interviu cu Daniel Nicolescu, traducătorul romanului *Supunere*, în revista ”Observatorul cultural”, nr. 784, București, 2015.

Tevanian, Pierre, ”Trois thèses sur houellebecq et chevènement”, dans la revue Lmsi, 7 janvier 2015.

Vasile, Corneliu, ” Note de lectură - Lumea între decadentă și aspirație: Particulele elementare de Michel Houellebecq”, în revista ”Observatorul”, București, 2012.

”Pourquoi lire Michel Houellebecq?”, dans La presse, 7 janvier 2019.

Universitatea "Babeș-Bolyai" "Phantasma" Centrul de Cercetare a imaginarului Cluj, ” Fundația Culturală "Echinox" Cluj-Napoca. Caietele Echinox, nr. 26 – 29, 2015.